

Kulturhistorisk rapport for udgravning på motorvejstrace ved Mollerup

Journalnummer: SIM 39/2010

Sted: Mollerup I

SB Stednummer: 160105-15

KUAS j.nr.: 2010-7.24.02/SIM-0016

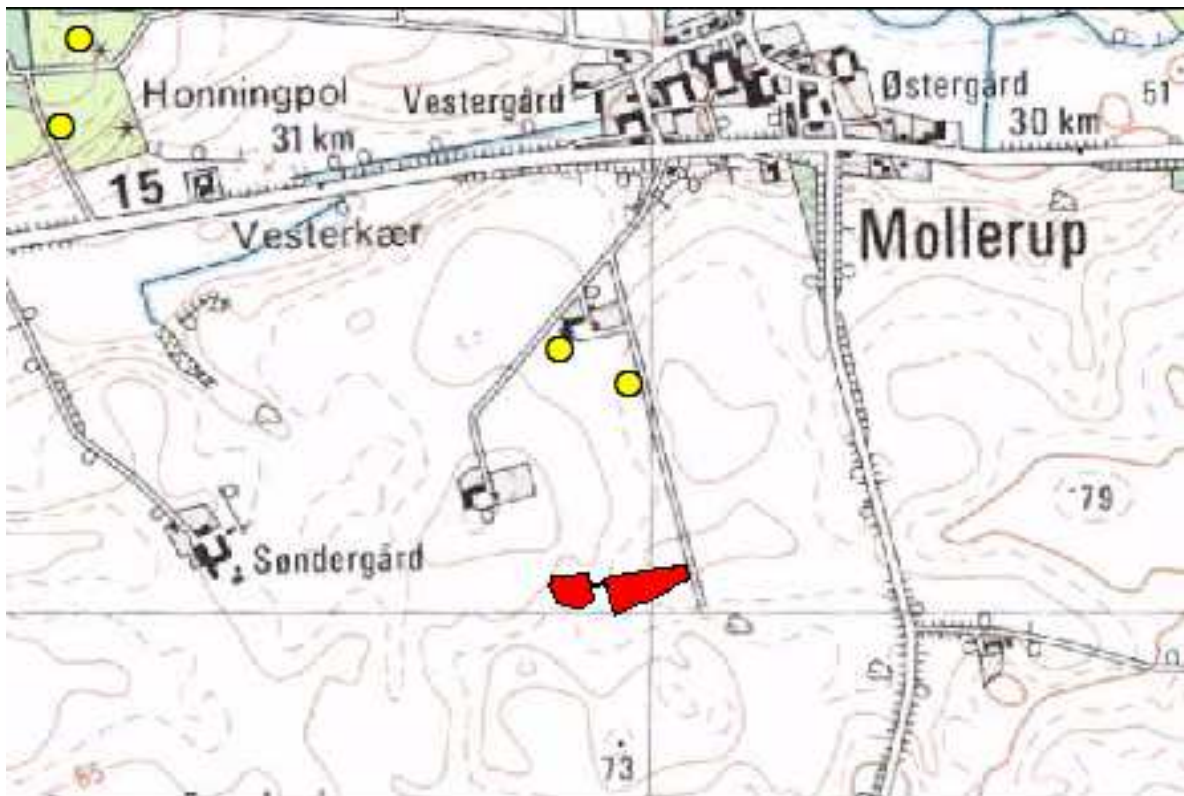
Matr. nr.: 2r og 2m

Ejerlav: Mollerup By, Linå

Sogn: Linå

Herred: Gjern

Gl. Amt: Skanderborg

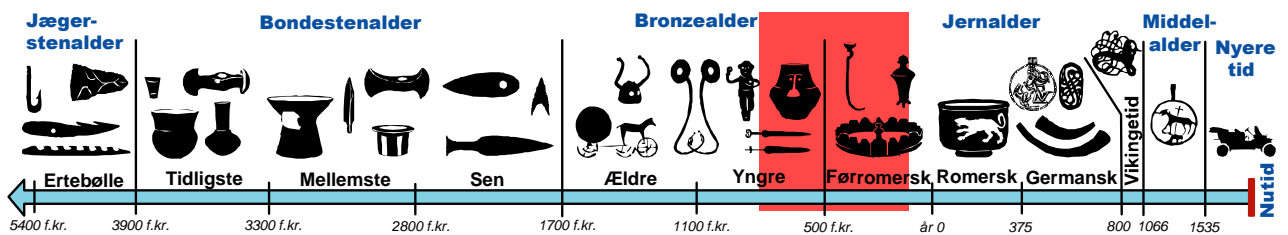
På ovenstående kort er udgravningen fremhævet med rødt. (baggrundskort: KMS' 4cm kort DKC / 4F fundpunkter).

Resume: Felterne indeholdt flere interessante anlæg, desværre var de forhistoriske spor flere steder stærkt nedslidt af moderne landbrug, på trods af dette kunne 11 huse erkendes, nogle af disse bygget på samme sted. Derudover kunne økonomibygninger, hegnsløb, agerrener, gruber, kulturlag og et ovanlæg erkendes. Det undersøgte område har været beboet både i bronze- og jernalder og specielt fra jernalderbebyggelses perioden fandtes forholdsvis store mængder keramik.

Indholdsfortegnelse

Indhold

Indledning.....	3
Undersøgelsens resultater	3
Topografi	4
Fortidsmindelandskabet.....	5
Udgravningsdata.....	5
Metode	5
Data	6
Fremtidigt arbejde.....	6

Tidslinje med de identificerede perioder. Rødt fremhævet er hustomternes sandsynlige datering,

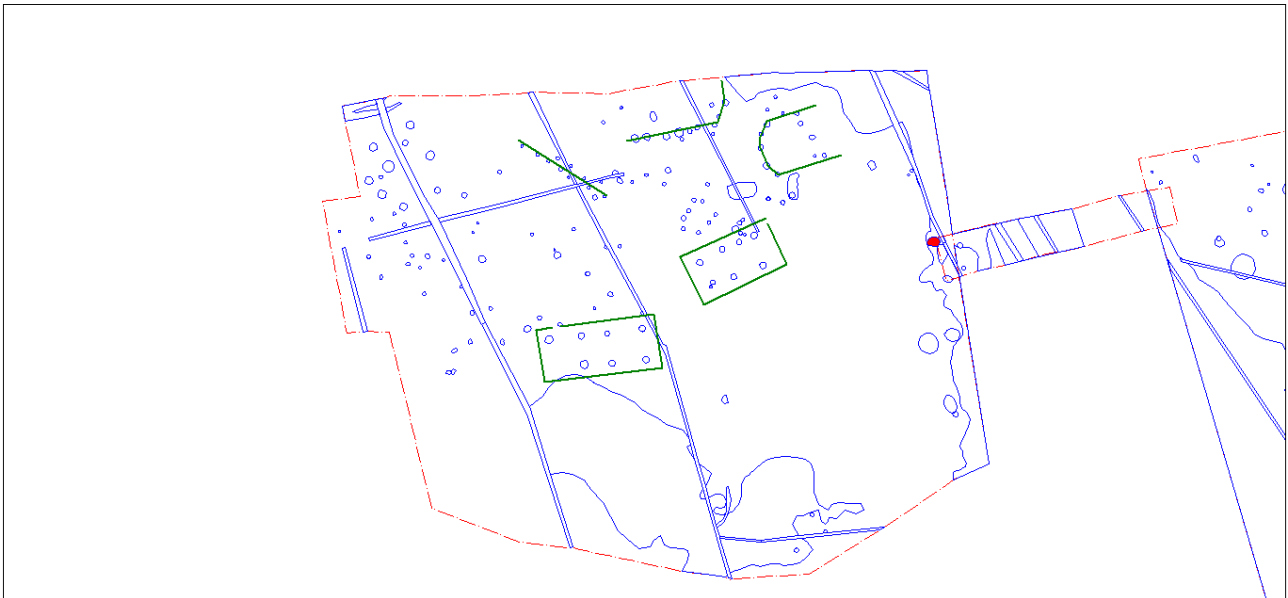
Indledning

De vejræssige forhold i perioden besværliggjorde undersøgelserne, hvor den megen nedbør gjorde fladen meget våd og mudret. Dertil kom dage med frost og snevejr, der medførte at råjorden frøs ned i ca. ti cm dybde.

Det undersøgte område er under dyrkning, og de moderne dyrkningsmetoder har nedslidt de arkæologiske spor.

Undersøgelsens resultater

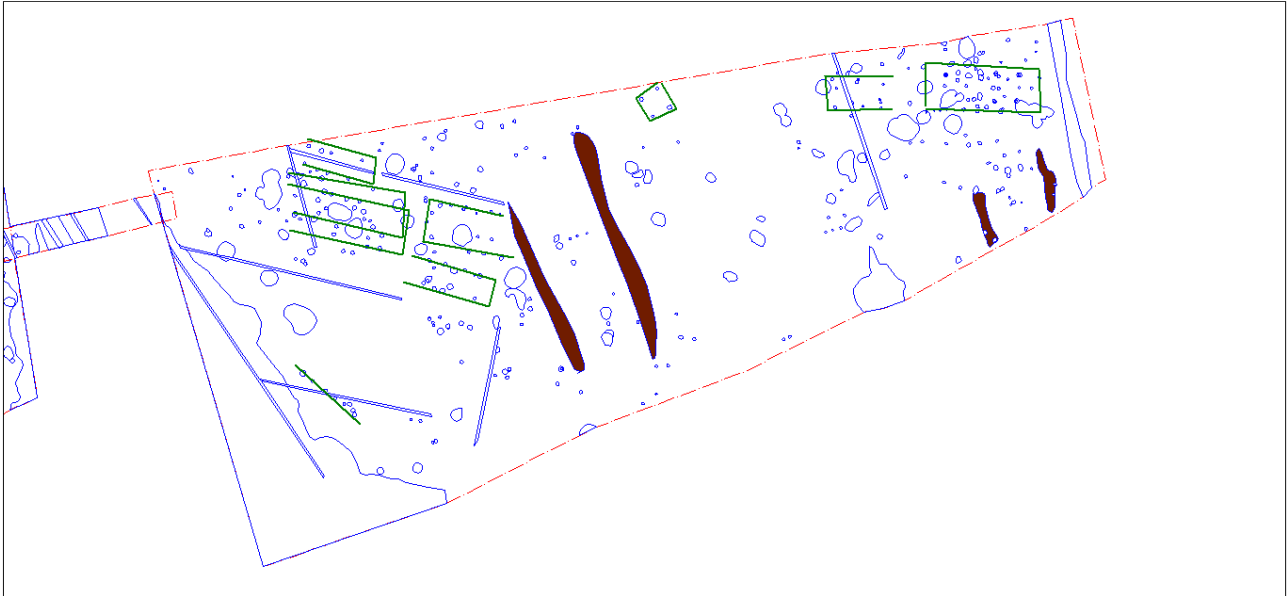
Som nævnt ovenfor er de forhistoriske spor flere steder slidt væk, som følge af moderne dyrkningsmetoder, dog kunne flere husstrukturer, økonomibygninger, mulige hegnsforløb erkendes og flere gruber, som ofte har en vis dybde, var bevaret. Ældre dyrkningsspor kunne også registreres i fladen i form af såkaldte agerrener. Disse er spor efter den middelalderlig dyrkningsmetode, højryggede agre, hvor man pløjede små langsgående åse op på marken.

Det vestlige felt med huse og hegnsforløb markeret med grønt, ovnanlægget er fremhævet med rødt.

Huskonstruktionerne ligger inden for en bred dateringsramme. De ældste huse på stedet er sandsynligvis fra bronzealderen, dateret ud fra hustyper, mens de fleste huse på baggrund af den fundne lerkarskår kan dateres til førromersk jernalder / tidlig romersk jernalder omkring år 0. Mere nøjagtige dateringer kan dog forventes ved nærmere gennemgang af lerkarskårene samt mulige naturvidenskabelige analyser.

Bygningerne fordeler sig på felterne i tre klynger. En klynge i det vestlige felt og to klynger i det østlige. Dette antyder, at der er tale om tre gårdsanlæg i flere faser, mest tydeligt i klyngen i det østlige felts vestre del, hvor der er registreret fem bygninger hvoraf nogle ligger oveni hinanden.

Det vestlige felt. Igen er huse og hegnsløb markeret med grønt, mens agerrenene er brune.

I et af husene er der bevaret forkullet træ i to stolpehuller. Træet ligger vandret i bunden af stolpehullerne, og kan derfor ikke være fra selve den tagbærende stolpe, men måske har man ved husets opførelse foret stolpehullet med lidt tømmer inden stolpen er blevet placeret i hullet. Alternativt kan træstykkerne stamme fra en nedrivning af huset efter en brand. Træstykkerne er hjembragt med henblik på mulige naturvidenskabelige analyser som vedbestemmelse, C14 datering og eventuelt årringsanalyser.

Der er flere steder registreret kulturlag i lavningerne mellem de små bakker med bebyggelse. I et af disse kulturlag er et mindre ovnanlæg udgravet. Der er sandsynligvis tale om en lille jernudvindingsovn. Anlægget ses som kraftigt orangerøde pletter af brændt ler. Det brændte ler er ovnkappen, der er styrtet sammen og nu ligger på anlæggets stenlagte bund.

Snit gennem ovnanlægget

Topografi

Landskabet som motorvejstracéet løber igennem mellem Linå og Mollerup er et blidt bølgende morænelandskab, der dog lige syd for Linå er noget mere kuperet. Motorvejstracéet løber på tværs af en række lave bakker, oftest enten på den nordlige eller sydlige skråning. På disse skråninger er der flere steder fundet kulturlag under muldlaget.

På ældre kort for området ses tydeligt hvordan landskabet har været præget af enge, åer og moser før den effektive dræning har indvundet disse til landbrugsjord.

Lavningerne mellem bakke er præget af hyppigt forekommende vådområder, heraf nogle med tørvedannelse. Enkelte af dem endnu vandførende efter muldafrømning.

Undergrunden i området er forholdsvis homogen og består af ler og sand i let varierende blandingsforhold. I den østlige del af det undersøgte område er undergrunden altovervejende ler med let iblanding af sand og enkelte sandede partier, mens mængden af sand i undergrunden stiger mod vest.

Fortidsmindelandskabet

På de her undersøgte arealer er der ikke tidligere registreret fortidsminder eller genstande af arkæologisk interesse. Nordvestligt for udgravningen, på den nordlige del af matrikel 2m er der, ca. 200 meter mod nord er en bevaret gravhøj. (SB. nr. 15)

Ifølge Det Kulturhistoriske Centralregister havde ejeren af ejendommen på samme matrikel opsamlet et fragment af en drejekværn fra jernalderen. Kværnstensfragmentet stammede dog sandsynligvis fra et læs tilført muldjord, og oprindelsesstedet kan derfor ikke bestemmes med nøjagtighed. Imidlertid er det på ingen måde umuligt, at kværnstenen kommer fra matriklen, eller fra nærområdet, da der er fundet jernalderkeramik i nogle af de mange gruber på udgravningen. Umiddelbart sydvest for arealet har museet fortaget yderligere en udgravning i vinteren 2010/2011. på denne udgravning fremkom flere gårdsanlæg.

Udgravningsdata

Sagen er opstået i forbindelse med anlæggelse af motorvejstykket Hårup-Låsby. Udgifterne til disse undersøgelser påhviler ifølge museumsloven §26 stk. 2 og §27 stk. 4 bygherre, der i dette tilfælde er Vejdirektoratet. Undersøgelsen er foretaget efter aftale med lodsejer. Al korrespondance er ført mellem museumsinspektør Peter Mohr Christensen, Silkeborg Kulturhistoriske Museum, Hovedgårdsvej 7 og Kirsten Friis-Christensen, Vejdirektoratet, Thomas Helstedsvej 11.

Udgravningen blev påbegyndt den 8/12 2010 og afsluttet mandag den 31/1 2011.

Den daglige ledelse er foretaget af arkæolog Kirsten N. Nielsen, assisteret af arkæolog Maria Thiemke, arkæolog Kaj F. Rasmussen, arkæolog Peter Bye Jensen, og arkæolog Kenneth Nielsen. Udgravningens resultater er registreret løbende, og foreligger efter endt beretningsarbejde til fremvisning på museet ved anmodning. Materialet består af digitale feltplaner med notater, snittegninger samt digitale fotos.

Sagen er journaliseret på Silkeborg Museum som SIM 39/2010 Mollerup I

Metode

Entreprenørarbejdet er foretaget af Leo Rask Andersen, Sorring, med gravemaskine, påmonteret tiltbar rabatskovl. Muldjord og råjord er holdt adskilt, så den opgravede jord kan lægges tilbage i korrekt orden, efter undersøgelsen. Dette skulle sikre en optimal dyrkbarhed, når vi ser bort fra den rent strukturelle skade. De to felter er blevet frilagt og dækket igen i mindre felter, således at ingen områder har stået åbent i længere tid. Slutteligt blev der afmuldet og undersøgt en fire meter bred forbindelse mellem de to felter.

Anlægsspor og forstyrrelser er indmålt med differentiell GPS, og dette materiale ligger til grund for de her viste oversigtskort. Et udvalg af anlæggene blev snittet med skovl eller gravemaskine samt beskrevet, tegnet og fotograferet.

Alle oplysninger fremkommet ved undersøgelsen er registreret manuelt og efterfølgende indført i databasesystemet MUD (Museernes Udgravnings Data).

Data

Undersøgelsesmateriale er fordelt på følgende kategorier:

A - Anlæg

Serien omfatter numre fra A1 til A551 og A601-612

X - Fund

Serien omfatter numre fra X1 til X38

T - Tegninger

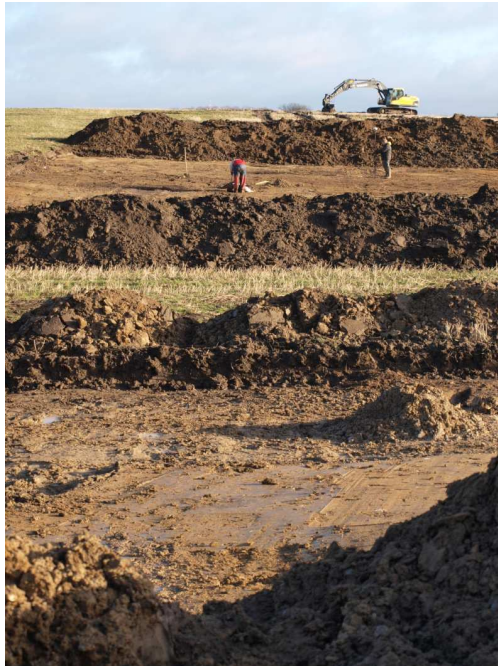
Serien omfatter numre: T1 til T42

F - Fotografier

Serien omfatter numre fra F83-F93 og F128-F184

Fremtidigt arbejde

Der er hermed foretaget alle nødvendige undersøgelser på stedet, og området er frigivet, således at bygherre frit kan disponere over området. Skulle der mod forventning alligevel blive påtruffet jordfaste fortidsminder i forbindelse med anlægsarbejdet, er det ifølge museumslovens paragraf §27 stk. 2 lovpligtigt at standse anlægsarbejdet, i den grad det berører fortidsminderne, og fundet skal straks anmeldes til Silkeborg Kulturhistoriske Museum. En eventuel efterfølgende undersøgelse vil dog i så fald være uden udgift for bygherre.

Stemmingsbillede over felterne en dag i januar